

ĐÀ LẠT THÁNG BA, DÒNG KẼ NIỀM BUỒN

Tôi không có nhu cầu niếm vùi Đà Lạt, nhưng mỗi khi nghe ai nhắc tới Đà Lạt, tôi lại thấy náo nức, bồn chồn một cách kỳ lạ. Tôi còn nhớ, gia đình tôi dời lên Đà Lạt vào một ngày tháng 3 năm 1969. Lúc đó, tôi đang học lớp bốn ở trường tiểu học Đồng Thành, Sài Gòn. Trong khi cha mẹ tôi tất bật lo toan sắp xếp, di chuyển một đống quân 8 đứa con nhỏ, cùng nhu cầu đi đi về về khắp nơi, tôi nhàn nhàn, thì chị em tôi rất hào hứng, thích thú với cảm giác được đi máy bay và ở nhà mới. Riêng tôi, lại càng mừng rỡ hơn hết, vì đã thoát được một bà giáo “đi phở” nghiêm khắc, làm lòng thoải mái tay tôi do cái tôi nói chuyện nhu cầu trong lớp...

Đà Lạt quen thuộc của tôi thuở xưa là ngôi nhà rộng hai tầng với lối kiến trúc của Pháp, có những ô cửa sổ hình tròn hình vuông bằng kính. Sau nhà là mảnh vườn nhỏ, hoa đua nở màu sắc chen lẫn với cỏ xanh cao gần tới đầu gối. Sát bên bờ rào phồng kín những giỏ hoa bìm bịp tím thẫm, một cây đào rộng cao to, thân cây cằn cỗi, già nua vươn những cành nâu dài gầy guộc, trĩu đầy hoa màu hồng phấn trên nền khung cửa sổ trên lầu. Những buổi sáng, giữa lúc sương còn giăng mờ trên đầu ngọn thông cao, phả hương thơm ngào ngạt của bao quanh trong sân nhà, dưới ánh nắng dịu dàng bé bỏng trong veo trên những cánh lá tươi xanh, thì một âm thanh thân quen thoảng đánh thức tôi dậy, là tiếng chim sẻ ríu rít gọi nhau nghe tho thút vui tai. Dưới ánh nắng chói chang báo hiệu một ngày mới bắt đầu rong chơi kiếm ăn của chúng. Tôi nhớ con đường dốc gồ ghề mình vẫn đi mỗi ngày với đám bạn cùng xóm, tới khu Chi Lăng dưới ngôi trường trung học thành phố Văn Khoa, có cây mimosa đường nghiêng bên đường trường, khoe sắc hoa vàng rực trong nắng sáng. Tôi biết, mình đã có một tình cảm đặc biệt với vùng đất đai cao nguyên này từ thời niên thiếu, khi trái tim non trẻ của tôi còn biết xúc động trước vẻ đẹp của những đồi thông xanh ngắt, những thung lũng mờ mờ mà, và những vườn rau tươi mát. Trong đôi mắt tôi luôn mở to với mọi phía, mọi cảnh vật chung quanh. Tôi luôn ghi lại một vài hình ảnh mà tôi yêu thích vào ngăn trí nhớ. Những cánh hoa trong trang sách, dưới ánh nắng nào rực rỡ rực rỡ nó ra ngấm ngấm, hương thơm và... một mùa...

Tháng Ba đang đến... nhớ một cuốn phim quay chậm trong đầu tôi những cảnh buồn. Bắt đầu từ lúc gia đình tôi dời tới khu Chi Lăng dưới chân vùng Lâm Viên vào năm 1970. Nơi này xây dựng xong một dãy nhà mới dành cho các gia đình sĩ quan Võ Bộ. Vì là khu nhà mới nên chỉ có lát đá vài gia đình đến cư ngụ mà thôi. Ngôi nhà của chúng tôi tọa lạc ngay gần một đường dưới nhà Than Thơ. Phía trước nhà nhìn ra là những con đường thẳng, xa xa thấy những vườn rau ruộng

vẫn theo hàng lập nhò nhò ng tòm thòm xanh có nhieu sọc nộm xen kẽ nhau. Cách đôi ba ngày, lị có vài chiếc xe hàng lộn độn độn u gợn con đờc đờc chọt bẹp còi. Vội đờng tác nhòp nhàng cạ a ngườ i đờng thò y bẹp còi tở dờ i vờ n lên cho ngườ i đờng chò p ở trên xe, đã gây sộ chú ý cho chò em tôi phò i đờng lị đờ nhìn cạ nh chò p, bở t thú vờ cạ a hờ . Ban ngày ở đây tòm coi nhò bình yên, nhò ng cạ đờ n tở i thì sộ hoang vu tở o nên mọt không khí bở t an. Dờ o đó, không biở t vì sao mà cha tôi phò i thò ng cạ m trỏ i. Nhò ng đêm cha tôi vờ ng nhà, mọt tôi lừa tở t cạ các con vào chung mọt phòng. Chúng tôi nộm chen chúc bên nhau trên mọt tòm nộm rờ ng, mọt i khi nghe có tiờng súng lờ ch tở ch tở xa, hay tiờng đờng nào là chò em tôi sộ hỏi ô m chò t lờ y nhau, đờ u mọt vào gỏ i. Thò nh thoờ ng, tôi thò y có nhò ng bóng đen thò p thoáng lờ t qua khung cạ a sộ . Nhò ng lúc y, mọt hay đờ n chúng tôi phò i thò t im lờ ng.

Cạ m giác bở t an đờ n vờ i gia đình tôi hờ ng đêm, nhò ng bóng đen thò p thoáng ngoài khung cạ a sộ hình nhò càng xuỏ t hỏi n thò ng hờ n. Rỏ i vào mọt đêm tháng 3, nhieu u tiờng súng nỏ nghe chát chúa, rỏ t gỏ n. Cạ đêm chúng tôi không ngỏ đờ c trỏ n giỏ c vì nhò ng tiờng súng và sộ lo sộ . Thì ra, VC tở n công vào trỏ ng Võ Bờ đêm đó. Cha tôi trỏ vờ nhà sáng hôm sau trong sộ hỏ t hoờ ng, thò t thỏ n, đờ y nỏ c mọt. Đó là lờ n đờ u tiên trong đờ i tôi thò y cha tôi khóc. Cha báo tin cho cạ nhà vờ cái chò t cạ a bác Thiờ u Tá Đào Thiờ n Yỏ t ngườ i bỏ n rỏ t thân cạ a cha tôi. Mọt tôi và cạ chúng tôi đờ u bàng hoàng sộ ng sộ t, cũng bở t khóc! Bác mọt i vờ a ỏ c m vờ i gia đình tôi hỏ i chiỏ u hôm qua đây thôi! Theo lờ i cha tôi kỏ , bác bỏ bỏ n gỏ c ngay bên hông trỏ ng bỏ ng mọt loỏ t AK, trong tay bác hỏi còn giỏ khỏ u súng lờ c. Căn phòng cạ a cha tôi bỏ bỏ n bỏ hỏ t mọt bên cạ a sộ sát ngay vờ i chiỏ c giỏ ng sộ t nhò cha đang nộm ngỏ . Nhanh nhò cỏ t cha lỏn xuỏ ng đờ t đờ tránh đờ n. Cái chò t kỏ cạ n chò trong gang tở c, thò t là kinh hoàng! Cha tôi nghỏ n ngào kỏ thêm vờ hai cái chò t cạ a mọt vờ thiờ u tá và mọt anh sinh viên. Vờ thiờ u tá nộm tở t thò co quỏ p ngay cạ nh bỏ n nỏ c trong tiờ n sộ nh, đờ u bỏ vờ . Anh sinh viên thì đang ở trong hỏ m gác, bỏ ném lờ u đờ n vờ t mọt mọt phỏ n mọt. Ôi, nghe sao mà đờ sộ quá...

Sau ngày đó, nỏ i ám ở nh vờ tiờng súng và nhò ng bóng đen thò p thoáng bên ngoài đêm đêm đã làm cho gia đình tôi sộ ng trong phỏ p phỏ ng lo sộ . Tôi tở ng tở ng khu Lâm Viên này không còn an ninh nỏ a. Cha tôi cũng cạ m nhò n đờ c đờ u đó, thò là cạ mọt i tở i, cha phò i chò cạ gia đình đờ n ngỏ nhò ở nhà mọt vờ sĩ quan trong khu cạ xá Lý Thỏ ng Kiỏ t ở Chi Lăng. Đây là khu cạ xá cạ a nhà nỏ c dành cho các gia đình sĩ quan Võ Bờ . Nhò ng ngôi nhà ở đây tuy cũ mà rỏ t đờ p, xây theo lờ i cạ cạ Pháp. Có hai bên dẫy nhà A và B, nhà bên dẫy A khác bên dẫy B mọt chút, hỏ i nhò , lờ i không có vờ n phía sau nhò nhà ở dẫy B. Ngoài cạ ng ra vào khu cạ xá có mọt trỏ m kiỏ m soát do các anh lính canh giỏ . Chò mọt i thò y thò p thoáng bóng dáng cạ a nhò ng ngườ i lính ở đờ u đờ ng cạ xá thôi, là tôi đã có cạ m giác đờ c bỏ o vờ an toàn rỏ i! Chò ng bao lâu, cha tôi xin lờ i đờ c mọt ngôi nhà trong cạ xá đờ gia đình trỏ vờ khu Chi Lăng. Tôi vui hỏ n bao giỏ hỏ t khi biở t mình sộ lờ i đờ c đờ bỏ trên con đờ ng đờ c gỏ ghỏ ngày trỏ c, và ngỏ m lờ i vờ n hoa đờ i um tùm cạ mọt c sau nhà...

Rỏ i, tôi lờ n lên theo thò i gian, nhò ng tòm nhìn vờ n không lờ n hỏ n vóc dáng cạ a tôi là bao nhiêu.

Tôi vẫn quanh quẩn trong một góc trời Đà Lạt nhỏ bé với khung cảnh quen thuộc nhìn hoài không biết chán, và tiếng chim hót ríu rít mãi sáng đã là một thanh âm nghe thân thiết đến nỗi phải ghiền. Khoảng sân rộng ở phía trước nhà tôi dần dần đã nở đầy hoa Vừng Thôn, hoa Tròn Ng Nguyên do một tôi trồng, thêm hai bụi mía mập mập vươn cao và một giàn su trấu nở trái. Một tháng sau, một tôi mua gà về nuôi, gà đẻ trứng, một cho ấp, nở ra một đàn gà con lông vàng mượt xinh xắn. Cuối tháng, đàn gà tiếp tục tăng trưởng lên đến cỡ 100 con. Sân nhà tôi giờ nghe một tiếng ồn ào nhộn nhịp, ngày nào đi học về tôi cũng bận rộn với việc băm rau trộn bột cho gà ăn, dọn dẹp chuồng gà. Vai trò của một đứa con gái lớn trong gia đình đông con, đã không cho phép tôi có thì giờ rong chơi như tôi ao ước. Thậm chí thoạt đầu tôi muốn được mẹ cho ra khu Hòa Bình chơi, thốt ra cũng chẳng phải là đi chơi mà là đi chơi với mẹ để xách giỏ...

Đôi sáng êm đềm trôi qua bên những chiếc ghế của cha mẹ tôi và tiếng cười nói của các con, và cứ mong một ngày chỉ nhìn tranh ảnh một chút. Đó chính là cha tôi là sự đồng lòng của Đà Lạt sau khi ghiền. Cha bàn với mẹ tôi bán căn nhà ở Sài Gòn để mua một căn nhà khác có vườn và đất đai ở Đà Lạt này. Trước là để đi vào trường trở lại mong có huân huy mà nuôi nấng chúng tôi lên tiếp đời học. Sau là để cha vui thú đời viên mãn. Căn nhà ở Sài Gòn của chúng tôi nằm trên đường Lê Đồi Hạnh, trước của trường đua Phú Thọ cũng khá rộng, bề ngang 5 thước rưỡi, bề dài 18 thước. Sân trước chiếm 5 thước, hai bên sân cha tôi trồng cây mai tứ quý, một cây ở trái trái. Tôi đã trải qua suốt thời kỳ học ở căn nhà này, và cũng có ít như ký niệm với nó. Vậy mà khi rời xa căn nhà đó, tôi đã chẳng có chút gì quyên luyến, nay nghe cha nói chúng tôi sẽ luôn trên Đà Lạt tôi rất vui... Nhưng, cũng vẫn như những khi khác, đã dằn lòng tính toán trong cuộc sống của gia đình tôi. Một phần lớn cũng vì những ngày tháng 3 hàng loạt, tình hình rất ảm đạm. Cha tôi vẫn kiên nhẫn, chân thành, dồn tin vào một lối của một người làm việc không ngoan, đã mua lại căn nhà cũ 3 gian với hai mặt đất vào thời điểm đó. Mua nhà rồi, cha bận rộn hơn với công việc trường học, trăm thứ tiếp tục thêm vào đất đai cho vườn và đất đai, nào mua phân, mua giống cây, mua những người làm... Gia đình tôi phải chia ra hai nơi. Mẹ tôi cùng hai đứa em gái lớn ở ngôi nhà mới để coi sóc người làm việc và chăm sóc cho họ. Tôi ở lại căn nhà trong xóm xá với bà ngoại và mẹ đẻ em nhỏ. Chúng tôi chuyển đến căn nhà mới có vài hôm sau mẹ đẻ ngày mùng ba bão, một vườn cây gần 300 cây chết ngập trong nước. Không hiểu được nỗi lo thua lỗ của cha mẹ lúc đó, chúng tôi cũng vô tình hằng hái đi bán những trái bắp non từ mẹ đẻ cây bắp ngọt rỗng xuồng đất, coi đó là một công việc vui thích...

Khi Ban Mê Thuột đã bị CS chiếm vào giữa tháng 3 năm 1975, thì Đà Lạt cũng dần chìm trong hoang mang, lo sợ. Những người bạn đi tản cư. Giữa lúc tình hình như vậy đó, tin bà nội tôi mất ở Sài Gòn. Cha tôi phải tức tốc bay về chôn tang bà chỉ có 3 ngày, không kịp đưa bà ra nghĩa trang, cha đã phải chôn đôn đáo ở Đà Lạt lo mua vé máy bay cho vợ con đi tản cư về Sài Gòn. Ngày rời xa Đà Lạt, tôi chôn một hòn không để hiểu hết cuộc chiến tranh trên đất nước mình. Tôi chỉ biết oán hận những người CS sao quá ác tâm, quá hiểu chí. Nếu họ muốn duy trì chế độ CS thì chắc hẳn họ nên mời Bác của họ đi, còn xâm nhập vào miền Nam làm chi cho khổ dân. Nghe tin họ chiếm được đâu thì dân chôn đôn đó. Gia đình tôi cũng phải chôn đôn tìm nơi an toàn. Tôi tiếc một góc trời Đà Lạt nhỏ bé của tôi đành dằn lòng bỏ lại sau lưng. Khu vườn hoa dại, cây đào rừng già cũ, những sáng sớm có tiếng chim hót... Và còn biết bao nhiêu

hình ảnh thân yêu chung quanh. Tất cả họ u nh đã chết nằm trong tiếng súng tháng 3 rồi!!! Tôi ngậm ngùi nhìn lại căn nhà mái, hai mảnh đất, mà gia đình tôi chia để cho các trẻ con và mảnh đất ngày nào. Tôi thường công sức làm ruộng để đi lao động cho cha tôi, chết sớm, dành dụm vài chục ngàn cho các con đã xa dần, xa dần và tàn lụi trong khói bụi.

Ôi, những ngày tháng Ba đau xót sao còn chập chững mãi trong tôi những dòng kẻ niếm buồn của 38 năm về trước...

Thiên Lý

(3/2013)